

52 כסתם משנה, וכיון שכאן המחלוקת והסתם הם בשתי מסכתות, לכן  
53 הוצרך לחדש שהלכה כרבי יהודה.  
54 הגמרא חוזרת לבאר לפי זה מה היתה טענתו של רב יוסף: **וְרַב יוֹסֵף**  
55 **סבר, שפולקא נזיקין קרא מִסְכְּתָא הוּא** – כל נזיקין ובבא קמא, בבא  
56 מצינא, בבא בתרא, היא מסכת אחת, ומכיון שבבבא קמא מובאת  
57 המחלוקת, ובבבא מצינא מובאת משנה בסתם כרבי יהודה, ודאי  
58 שההלכה היא כרבי יהודה, ולא היה רב הונא צריך לומר שההלכה  
59 כמותו.  
60 הסבר נוסף לטענת רב יוסף: **וְאֵי פְּעִית אֵימָא** – ואם תרצה תאמר  
61 שטענת רב יוסף היתה שרב הונא אינו צריך לחדש שהלכה כרבי  
62 יהודה, **מִשּׁוּם דְקִתְּנֵי לָהּ גַּבֵי הִלְכָתָא פְּסִיקָתָא** – שהתנא שנה  
63 הלכה זו יחד עם הלכה פסוקה אחרת, שכך שנינו שם במשנה **בִּימַ**  
64 **עַל, לְכָל הַמְשָׁנָה יָדוּ עַל הַתְּחַתּוּנָה, וְכָל הַחוּזָר בּוֹ יָדוּ עַל**  
65 **הַתְּחַתּוּנָה**, והרי המשנה שם עוסקת בענין חזרה, ואם כן היה לתנא  
66 לשנות רק 'כל החוזר בו ידו על התחתונה' ומדוע שנה גם את 'כל  
67 המשנה ידו על התחתונה' שאינה מענין המשנה שם, אלא ודאי רצה  
68 התנא להשמיענו שכשם שההלכה השניה ביכל החוזר בו' הלכה  
69 פסוקה היא, שהרי אין מי שחולק עליה, כמו כן גם ההלכה הראשונה  
70 שיכל המשנה ידו על התחתונה' הלכה פסוקה היא. ומכאן היה פשוט  
71 לרב יוסף שההלכה היא כרבי יהודה, ותמה על רב הונא שהוצרך  
72 לחדש זאת.  
73 הגמרא מביאה שלשה דינים נוספים שנפסקה בהם הלכה כרבי  
74 יהושע בן קרח: **תְּנֵי רַבִּנְן בְּרִייתָא, לֹא יֵאמֵר אֲדָם לְחִבְרֵי בִשְׁבַת,**  
75 **'הִנְרָאָה שְׂתַעֲמוּד עַמֵּי לְעָרֵב',** וכוונתו בזה לומר לו 'עתה נראה אם  
76 במוצאי שבת תבוא לעשות מלאכתי, משום שאסור לדבר בשבת  
77 בעניני מלאכות, **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קִרְחָה אֹמְרָא, אֹמְרָא אֲדָם לְחִבְרֵי**  
78 **בִשְׁבַת, 'הִנְרָאָה שְׂתַעֲמוּד עַמֵּי לְעָרֵב'.**  
79 **אֲמַר רַבָּה פֶּרַח בֶּרַח הִנֵּה, אֲמַר רַבִּי יוֹזֵנָה, הִלְכָתָא כַּרְבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן**  
80 **קִרְחָה שְׂאוּמַר אֲדָם לְחִבְרֵי בִשְׁבַת 'הִנְרָאָה שְׂתַעֲמוּד עַמֵּי לְעָרֵב'.**  
81 **תְּנֵי רַבִּנְן, הִנְשְׂאָל לְחֵבֶם בְּהַלְכוֹת טוּמְאָה וְטַהֲרָה, וְיִטְמָא חֵבֶם,**  
82 **לֹא יִשְׂאָל לְחֵבֶם אַחַר יוֹטְהָר, וְכֵן הִנְשְׂאָל לְחֵבֶם בְּהַלְכוֹת אִסּוּר**  
83 **וְדִיתֵר, וְאֲסָר חֵבֶם, לֹא יִשְׂאָל לְחֵבֶם אַחַר יוֹטְהָר. הֵיוּ שְׁנַיִם – שַׁל**  
84 **אֵת הַשְּׂאֵלָה לְשֵׁנֵי חֲכָמִים בְּבַת אַחַת, וְהִיא אֶחָד מִטְּמָא וְאֶחָד**  
85 **מִטְּהָר, אוֹ שְׁהִיא אֶחָד אֲסָר וְאֶחָד מְתִיר, אִם הָיָה אֶחָד מֵהֶם גָּדוֹל**  
86 **מִחֲבֵרֵי בְּחֵבְמָה וְכַמְנֵן הִלְךְ אַחֲרָיו, כְּלוּמַר, תְּפִסּוּק כְּמוֹתוֹ, וְאִם**  
87 **לְאוּ – וְאִם אֵין אֶחָד גָּדוֹל מִחֲבֵרֵי בְּחֵבְמָה וְכַמְנֵן, הִלְךְ אַחֲרֵי**  
88 **הַמְּחַמְרֵי. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קִרְחָה אֹמְרָא, בְּשָׁל תוֹרָה – בַּשְּׂאֵלָה בְּדִינֵי**  
89 **הַתּוֹרָה, הִלְךְ אַחֲרֵי הַמְּחַמְרֵי. בְּשָׁל סוֹפְרִים – וּבַשְּׂאֵלָה בְּדִינֵים**  
90 **שְׂתִיקְנוּ חֲכָמִים, הִלְךְ אַחֲרֵי הַמְּיַקֵּל.**  
91 **אֲמַר רַב יוֹסֵף, הִלְכָתָא כַּרְבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קִרְחָה שְׂבִדְנֵי הַתּוֹרָה**  
92 **הוֹלְכִים אַחֲרֵי הַמְּחַמְרֵי, וּבְדִינֵי רַבְּנָן הוֹלְכִים אַחֲרֵי הַמְּיַקֵּל.**  
93 **תְּנֵי רַבִּנְן, יוֹחֵן כַּהֵן גָּדוֹל וְבֵית דִּינֵי גָּדוֹל שֶׁלֹּא יִדְּוּ נֶאֱמָנִים עַל**  
94 **הַמַּעֲשִׂוֹת אֲלָא אַנְשֵׁים נֶאֱמָנִים, הַנְּקָרָאִים 'חֲבֵרִים', וְאֵילוּ עַמֵּי הָאָרֶץ**  
95 **וְגוֹלְנִים אֵינִים נֶאֱמָנִים, וְכּוֹלֵן – עַמֵּי הָאָרֶץ וְהַגּוֹלְנִים שְׂחִזְרוּ בְּהֵן**  
96 **בְּתוֹבָה, אֵין מְקַבְּלִין אוֹתָן עוֹלָמִית, שִׁדְּהֵוּ בַּחוּזָת חֲבֵרִים לְסַמוּךְ**  
97 **עֲלֵיהֶם לַעֲנֵן מַעֲשִׂוֹת, דְּכָרִי רַבִּי מְאִיר. רַבִּי יְהוֹדָה אֹמְרָא, אִם חִזְרוּ**  
98 **בְּהֵן בְּמַטְמוּנִיּוֹת – בְּסַתְרָא, אֵין מְקַבְּלִין אוֹתָן, לְפִי שְׂאֵין חוֹרְתִים**  
99 **בְּתוֹבָה שְׁלֵמָה וּבִלְבַד שְׁלֵם, אֶךְ אִם חוֹזְרוּ בְּהֶם בְּפָרְהִסְיָא, מְקַבְּלִין**  
100 **אוֹתָן. אֵיבָא דְאֲמָרִי – וְיֵשׁ אֹמְרִים בְּדַעַת רַבִּי יְהוֹדָה, עָשׂוּ דְכָרִיהֶם**  
101 **בְּמַטְמוּנִיּוֹת – אִם עָשׂוּ אֵת עֲבִירוֹתֵיהֶם בְּסַתְרָא, מְקַבְּלִין אוֹתָן אִם חוֹזְרוּ**  
102 **בְּתוֹבָה,**

1 **רַבִּי מְאִיר אֹמְרָא, נִוְתָן לֹא דְמֵי צְמָרוּ** – הצבע נותן לבעל הצמר את  
2 דמי צמרו, כמו שהיה שוה קודם הצביעה, והצמר הצבוע נשאר  
3 אצלו. **רַבִּי יְהוֹדָה אֹמְרָא, יֵשׁ לְקַנְסוֹת אֵת הַצֶּבַע עַל כֶּךָ שְׁשִׁינָה מַדַּעַת**  
4 **בְּעַל הַצֶּמֶר, שְׁלֹא יִקְנֶה אֵת הַצֶּמֶר בְּשִׁינוֹי וְלֹא יִהְיֶה מִהֲשַׁבָּה, אֲלֹא**  
5 **חַיִּיב לְהַחֲזִיר אֵת הַצֶּמֶר עִם הַשֶּׁבַע לְבַעַל הַצֶּמֶר, וְאֵין בְּעַל הַצֶּמֶר חַיִּיב**  
6 **לְשַׁלֵּם לוֹ אֵת שְׂכָרוֹ שְׁסִיכִים עִמּוֹ, אֲלֹא יֵד הַצֶּבַע עַל הַתְּחַתּוּנָה, וּבְעַל**  
7 **הַצֶּמֶר מְשַׁלֵּם לוֹ אוֹ אֵת הַהוּצָאוֹת שֶׁהוּצִיא עִבּוֹר צְבִיעַת הַצֶּמֶר אוֹ**  
8 **אֵת הַשֶּׁבַע שֶׁהַצֶּמֶר הַשְּׁבִיחַ, שְׂאֵם הַשֶּׁבַע יִתֵּר עַל הַצִּיצִיאָה – אִם**  
9 **הַשֶּׁבַע נִשְׁתַּבַּח הַצֶּמֶר עַל יַד הַצְּבִיעָה הוּא יוֹתֵר מִהַהוּצָאוֹת**  
10 **שֶׁהוּצִיא הַצֶּבַע עַל צְבִיעַת הַצֶּמֶר, נִוְתָן לֹא בְּעַל הַצֶּמֶר אֵת הַצִּיצִיאָה**  
11 **– דְּמֵי הַהוּצָאוֹת שֶׁהוּצִיא, וְאִם הַצִּיצִיאָה יִתְּיָרָה עַל הַשֶּׁבַע – וְאִם**  
12 **הַהוּצָאוֹת שֶׁהוּצִיא הַצֶּבַע עַל צְבִיעַת הַצֶּמֶר הֵינֵן מְרֻבּוֹת מִהֲשַׁבַּח**  
13 **שֶׁהַצֶּמֶר הַשְּׁבִיחַ בְּצִיעָה, נִוְתָן לֹא בְּעַל הַצֶּמֶר אֵת דְּמֵי הַשֶּׁבַע.**  
14 **אֶהְרִינָהּוּ רַב יוֹסֵף לְאַפִּיָּה** – החזיר רב יוסף את פניו בכעס ואמר,  
15 **בְּשִׁלְמָא** – מובן שֶׁהִלְכָה כַּרְבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קִרְחָה אֵינְצְמִירָה – צריך  
16 לאומרו, משום דְסִלְקָא דְעֵתָךְ אֵינְיָא – שהיה עולה על דעתך לומר  
17 שהלכה כחכמים החולקים על רבי יהושע בן קרח, שהרי הכלל הוא  
18 שבמקום שנחלקו יחיד וְרַבִּי, פּוֹסְקִים הִלְכָה כַּרְבִּי, קָא מְשַׁמְעוּ לָן  
19 שכאן הִלְכָה כַּחֲדָי, והיינו כרבי יהושע בן קרח, ולא כחכמים  
20 שנחלקו עליו, אֵלָא מה שאמר שֶׁהִלְכָה כַּרְבִּי יְהוֹדָה, לָמָּה לִי –  
21 מדוע צריך לומר זאת, והרי פְּשִׁטָא – דבר זה פשוט הוא, משום  
22 שכלל אמרו חכמים (בבמות מב) דְּמַחְלֹקָת וְאַחַר כֵּךְ סָתָם – משנה  
23 השנויה במחלוקת תנאים, ויש לאחריה בתלמוד, משנה ששנויה  
24 בסתם כדעת אחד התנאים החולקים בדיון זה, הִלְכָתָא כְּסָתָם –  
25 ההלכה היא כמשנה שנשנתה אחר כך בסתם, ובגדון שלפנינו נשנתה  
26 מַחְלֹקָת רַבִּי מְאִיר וְרַבִּי יְהוֹדָה כְּמַסְכַּת כְּבָא קָמָא (ק) וְנִשְׁנִיתָ סָתָם  
27 כְּרַבִּי יְהוֹדָה לְאַחֲרֵיהֶם כְּמַסְכַּת כְּבָא מְצִיעָא (ע), דְּתָנְן בְּמִשְׁנָה (שם)  
28 'כָּל הַמְשָׁנָה יָדוּ עַל הַתְּחַתּוּנָה, וְכָל הַחוּזָר בּוֹ יָדוּ עַל הַתְּחַתּוּנָה',  
29 והיינו כשיטת רבי יהודה שיד הצבע על התחתונה, והוא מפסיד  
30 מכיון ששינה, ודאי שהלכה כרבי יהודה, ואם כן מדוע היה צריך רב  
31 הונא לומר זאת.  
32 הגמרא מבארת מדוע הוצרך רב הונא לחדש שהלכה כרבי יהודה:  
33 **וְרַב הוֹנָא סָבַר שְׂצָרִיךְ לְחַדֵּשׁ וּלְפַסּוֹק הַלְכָה כְּשִׁיתֵר רַבִּי יְהוֹדָה,**  
34 **מִשּׁוּם דְאֵין סָדֵר לְמְשָׁנָה** – הסדר בכתיבת המשניות אינו דווקא  
35 כסדר שנשנו, דְאֵיבָא לְמִימַר סָתָם תְּנָא כְּרִישָׂא, וְאַחַר כֵּךְ מַחְלֹקָת  
36 – שיש לומר שבתחילה נשנתה בבית המדרש המשנה שסתמה  
37 כאחד התנאים, ואחר כך נשנתה המשנה שהביאה מחלוקת בדיון זה,  
38 ושוב אין לפסוק הלכה כסתם משנה, ולכן הוצרך רב הונא לחדש  
39 שהלכה כרבי יהודה.  
40 הגמרא מקשה על הביאור בדברי רב הונא. מקשה הגמרא: **אֵי הָכִי**  
41 **– אִם אִכֵּן 'אֵין סדר למשנה', אִם כֵּן קָל מְקוּם שִׁישׁ מַחְלֹקָת**  
42 **בְּמִשְׁנִיּוֹת וְאַחַר כֵּךְ סָתָם מְשַׁנָּה כְּאַחַד הַתְּנָאִים, לֵימָא אֵין סָדֵר**  
43 **לְמְשָׁנָה** – נאמר ש'אין סדר למשנה' ולא נפסק את ההלכה כסתם  
44 משנה, והרי אמרו בגמרא (בבמות מב) שהלכה כסתם משנה. אלא  
45 בהכרח שיש סדר למשנה, ופוסקים הלכה כסתם שלאחר המחלוקת,  
46 ואם כן לא היה רב הונא צריך לומר שהלכה כרבי יהודה.  
47 הגמרא מבארת מה ישיב רב הונא על קושייתו: **וְרַב הוֹנָא יֵשִׁיב לָךְ,**  
48 **כִּי לֹא אֲמָרִינֵן** – מה שאין אומרים 'אין סדר למשנה' אלא פוסקים  
49 הלכה כסתם משנה, וזה רק בְּחֵדָא מִסְכְּתָא, כיון שהמשניות של  
50 אותה המסכת ודאי נשנו כסדרם, אבל בְּתָרֵי מִסְכְּתֵי אֲמָרִינֵן –  
51 בשתי מסכתות אנו אומרים 'אין סדר למשנה', ואין פוסקים הלכה

57 כוכבים תקיפה, וְרַבֵּן בְּתַרְאֵי לִית לְהוּ דְשִׁמוּאֵל, אלא אף כשיד  
 58 עובדי כוכבים תקיפה אסור לשאת ולתת עמהם בימים שלפני  
 59 אידיהם.  
 60 חילוק רביעי: אִיפְעִית אִימָא, דינו דְנַחֲוּם הַמְדִי אִיפָא בְּיַנְיָהוּ,  
 61 דְתַנְיָא, נַחֲוּם הַמְדִי אִוְמָר, אִינוּ אִסוּר לְשַׂאת וּלְתַת עִם עוֹבְדֵי  
 62 כוכבים אֲלָא רַק יוֹם אֶחָד לְפָנֵי אִידִיָּהוּ, ולא שלשה ימים. תַּנְא קַמָּא  
 63 לִית לִיהַ דְנַחֲוּם הַמְדִי, שהרי אמר בפירוש שהאיסור הוא שלשה  
 64 ימים לפני אידיהם, וְרַבֵּן בְּתַרְאֵי שאמרו 'לפני אידיהן אסור' ולא  
 65 פירשו כמה ימים אסור, אִית לְהוּ דְנַחֲוּם הַמְדִי שהאיסור הוא רק יום  
 66 אחד.  
 67 הגמרא עוברת לדרך בדברי נחום המדי: גִּיפָא – נשוב לעצם דברי  
 68 נחום המדי, ונבאר אותם, נַחֲוּם הַמְדִי אִוְמָר, אִינוּ אִסוּר לְשַׂאת  
 69 ולתת עם עובדי כוכבים אֲלָא יוֹם אֶחָד לְפָנֵי אִידִיָּהוּ, אִמְרוּ לוֹ  
 70 חכמים, נְשַׁתְקַע הַדְּבָר וְלֹא נֶאמַר – דבר זה שאמרת נשתקע ולא  
 71 שמענו מעולם מי שאמר כך, כלומר, טעות היא בידך והגזירה היתה  
 72 שלשה ימים לפני אידיהם ולא רק יום אחד.  
 73 מקשה הגמרא: וְהֵאֵיבָא רַבֵּן בְּתַרְאֵי דְקָיָמִי בְּוִיתָהּ – והרי חכמים  
 74 במשנתנו סוברים כנחום המדי, שהאיסור הוא יום אחד בלבד לפני  
 75 אידיהם, כפי שהעמידה הגמרא לעיל, ומדוע דחו יום דבריו  
 76 בברייתא בטענה שאין שיטה כזו. מתרצת הגמרא: מָאן (מי הם)  
 77 הַכְּמִים שבמשנתנו, נַחֲוּם הַמְדִי הוּא, ואין מי שסובר כמותו.  
 78 הגמרא מביאה ברייתות נוספות שמוכח בה הלכה מפי נחום  
 79 המדי, וחבריו דוחים את דבריו באותה לשון כמו בברייתא לעיל.  
 80 ברייתא זו עוסקת בדיון מכירת סוס לעובד כוכבים. חכמים גזרו  
 81 שלא למכור בהמה גסה לעובד כוכבים, מחשש שיבואו  
 82 להשאילה או להשכירה לעובד כוכבים והלה יעשה בה מלאכה  
 83 האסורה בשבת, וכן חששו שמא ימכרנה לו סמוך לשבת והעובד  
 84 כוכבים ימְעִין עליה משא ויבקש מן המוכר הישראלי לקרוא לה  
 85 כדי לנסות אם הולכת בראוי, ואם יקרא לה ותבוא, הרי הוא  
 86 עובר על איסור 'מחמר'.  
 87 תַּנְיָא אִידָּךְ – שנינו בברייתא אחרת, נַחֲוּם הַמְדִי אִוְמָר, מוֹכְרִין לָהּ  
 88 לעובדי כוכבים סוס זָכָר וְזֶמְרָה בְּשַׁעַת הַמְלַחְמָה, כיון שאין זה מצוי  
 89 שיקנו אז סוס כזה, שאינו ראוי למלחמה ועלול להביא את בעליו  
 90 לידי סכנה, ודבר שאינו מצוי לא גזרו בו. אִמְרוּ לוֹ חכמים, נְשַׁתְקַע  
 91 הַדְּבָר וְלֹא נֶאמַר, כלומר אין מי שסבר כך וטעות היא בידך, לפי  
 92 שאסור למכור להם אף סוס זכר זקן בשעת המלחמה. מקשה הגמרא:  
 93 וְהֵאֵיבָא בְּן בְּתִירָא דְקָאֵי בְּוִיתָהּ – והרי בן בתירא סובר אף הוא  
 94 כנחום המדי שמתיר למכור סוס לעובדי כוכבים, דְתַנְיָא במשנה להלן  
 95 (ד'ט), 'אין מוכרין להם בהמה גסה וכו' בְּן בְּתִירָא מְתִיר בְּסוּסֵי'.  
 96 מתרצת הגמרא: שיטת בן בתירא אינה כשיטת נחום המדי, שהרי בְּן  
 97 בְּתִירָא לֹא מְפָלִיג בֵּין זָכָרִים לְנִקְבֹת – אינו מחלק בין סוגי הסוסים  
 98 והתיר אף בטוס נקבה ובטוס זכר צעיר, וטעמו הוא מפני שאין דרך  
 99 לעשות מלאכה בטוס אלא רק לרכב עליו, ובין שרכיבה בשבת  
 100 אסורה רק מדרבנן לא גזרו בזה מחשש שישאיל לגוי, או שינסנו  
 101 בשבת. אבל אִיהוּ – נחום המדי, מְדַקָּא מְפָלִיג – מכך שהוא מחלק  
 102 בֵּין זָכָרִים לְנִקְבֹת ובין זקן לבחור, על כרחך פְּרַבְּנָן סְבִירָא לִיהַ –  
 103 סובר הוא כחכמים החולקים במשנה שם על בן בתירא ואוסרים  
 104 למכור סוס לעובדי כוכבים משום שבעליו מלמדים אותו להרוג  
 105 אחרים במלחמה בדריסת רגליו, וְלִשְׁטֵית רַבֵּן הַחֲלוּקִים שם על בן  
 106 בתירא, ודאי דברי נחום המדי הם טעות וְנְשַׁתְקַע הַדְּבָר וְלֹא נֶאמַר,  
 107 כפי לא חילוק חכמים בין סוס זקן לעוסר בחור, ואסרו את כולם.  
 108 הברייתא הבאה עוסקת בחיוב מעשר של ירק תבלין הנקרא שְׁבֵת.  
 109 הכלל הוא שדבר שנלקט לפני שנגמר פריו פטור ממעשר (מעשרות פ"א  
 110 מ"א), והקובע מהו גמר הפרי הוא לשם מה נזרע, האם לצורך עליו,  
 111 או לצורך זרעיו, וכיוצא בזה (שם פ"ד מ"ה). אבל דבר שדרך לאוכלו בין  
 112 כשהוא קטן ובין כשהוא גדול, חייב במעשר בכל זמן שילקט (שם פ"א  
 113 מ"א).  
 114 תַּנְיָא בברייתא, נַחֲוּם הַמְדִי אִוְמָר, הַשְּׁבֵת מְתַעֲשֵׂר בֵּין כְּשִׁילְקָטוּ

1 אך אם עשו את עבירותיהם בְּפִרְהִסְיָא, אִין מְקַבְּלִין אוֹתָן. רַבִּי  
 2 שְׁמַעוֹן וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קַרְחָה אִוְמְרִים, בֵּין קָד וּבֵין קָד מְקַבְּלִין  
 3 אותם אם חזרו בתשובה, שְׁנַיָאמַר (ירמיה ג' כב) 'שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹכְבִים  
 4 אֶרְפָּה מְשׁוּבְתֵיכֶם'. 'שובבים' משמע מזידיים ובפרהסיא, ואף על פי כן  
 5 מקבלם הקב"ה אם שבים בתשובה.  
 6 אִמְר רַבִּי יִצְחָק אִישׁ כְּפַר עֵבוֹ, אִמְר רַבִּי יוֹחָנָן, הַלְכְתָּא בְּאוֹתוֹ  
 7 הַזֶּה. דהיינו רבי שמעון ורבי יהושע בן קרחה, שבין כך ובין כך  
 8 מקבלין אותם.

### משנה

9  
 10 במשנה לעיל (ג) הובאה דעת תנא קמא, שאסור לשאת ולתת עם  
 11 עובדי כוכבים שלשה ימים לפני אידיהם (–חגי עבודה זרה שלהם),  
 12 אך בימים שלאחר אידיהם לא אסר זאת תנא קמא. משנתנו מביאה  
 13 דעות נוספות בזה:  
 14 רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל אִוְמָר, שְׁלֹשָׁה יָמִים לְפָנֵיהֶם – לפני אידיהם, וְשְׁלֹשָׁה  
 15 יָמִים לְאַחֲרֵיהֶם, אִסוּר לְשַׂאת וּלְתַת עִמָּהֶם, לפי שעדיין שגור בפיו  
 16 שם עבודה זרה, ויש לחשוש שילך ויודה לעבודה זרה. וְהַכְּמִים  
 17 חולקים ואִוְמְרִים, רק לְפָנֵי אִידִיָּהוּ אִסוּר לְשַׂאת וּלְתַת עִמָּהֶם, אך  
 18 לְאַחַר אִידִיָּהוּ, מוֹתֵר.

### גמרא

19  
 20 הגמרא מביאה דין בשיטת רבי ישמעאל של משנתנו: אִמְר רַב  
 21 תַּחְלִיפָא פֶּר אֲבָדִימִי, אִמְר שְׁמוּאֵל, מִפְּנֵי יוֹם (א') [נזָאֲרִי] – יום  
 22 שחוגגים הנוצרים בכל שבוע לעבודה זרה שלהם, שהוא יום ראשון  
 23 בשבוע, נמצא שְׁלֹדְבָרִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל, לְעוֹלָם אִסוּר לְשַׂאת וּלְתַת עִם  
 24 הנוצרים, שהרי ימי חמישי ששי ושבת נאסרים מדין שלשת הימים  
 25 שלפני אידיהם, וימי שני שלישי ורביעי נאסרים מדין שלשת הימים  
 26 שלאחר אידיהם, וימי ראשון עצמם ודאי אסורים שהרי הם ימי האיד  
 27 עצמו.  
 28 שנינו במשנתנו: וְהַכְּמִים אִוְמְרִים, לְפָנֵי אִידִיָּהוּ אִסוּר, לְאַחַר  
 29 אִידִיָּהוּ מוֹתֵר' כו'.  
 30 שואלת הגמרא: הרי לכאורה שיטת הַכְּמִים הֵינּוּ שיטת תַּנְא קַמָּא  
 31 במשנה לעיל (ג), שגם הוא אסר רק את הימים שלפני אידיהם ולא  
 32 את הימים שלאחריהם.  
 33 הגמרא מיישבת זאת בארבעה דרכים. חילוק ראשון: הֵן בְּלֹא  
 34 אִידִיָּהוּ' אִיפָא בְּיַנְיָהוּ – ההבדל ביניהם הוא האם שלשת הימים  
 35 האסורים כוללים את יום האיד עצמו, תַּנְא קַמָּא סְבָר שהאיסור של  
 36 שלשת הימים הוא הֵן בְּלֹא אִידִיָּהוּ – הימים שלפני האיד ללא יום  
 37 האיד עצמו, ויחד איתו מספר ימי האיסור הוא ארבעה, ולכן לא אמר  
 38 'אידיהן של עובדי כוכבים שלשה ימים לפני אסורים', אלא 'לפני  
 39 אידיהן של עובדי כוכבים שלשה ימים אסור לשאת ולתת עמהם'.  
 40 וְאִילוּ רַבֵּן בְּתַרְאֵי (–חכמים האחרונים, במשנתנו) סְבָרִי שהגזירה  
 41 על שלשת הימים היא הֵן וְאִידִיָּהוּ – כולל יום האיד, שהרי לא רמזו  
 42 בכמה ימים מדובר, ולדבריהם רק יומיים לפני האיד יש איסור, וסך  
 43 כל ימי האיסור הם שלשה.  
 44 חילוק שני: אִיפְעִית אִימָא – אם תרצה תוכל ליישב, שאם עבר  
 45 וְנִשְׂא וְנָתַן' אִיפָא בְּיַנְיָהוּ, תַּנְא קַמָּא סְבָר שאם עבר וְנִשְׂא וְנָתַן  
 46 עם העובד כוכבים בימים אלו, מוֹתֵר להנות מהסחורה שקנה, כפי  
 47 שמדויק מלשונו אסור לשאת ולתת עמהם ומשמע שהאיסור הוא  
 48 רק בעצם המשא ומתן, וְאִילוּ רַבֵּן בְּתַרְאֵי סְבָרִי שאם נִשְׂא וְנָתַן  
 49 אִסוּר להנות מהסחורה, שהרי סתמו ואמרו 'אסור', ומשמע אף  
 50 בדיעבד.  
 51 חילוק שלישי: וְאִיפְעִית אִימָא, דינו דְשִׁמוּאֵל אִיפָא בְּיַנְיָהוּ, דְאִמְר  
 52 שְׁמוּאֵל, בְּאַרְצוֹת הַגּוֹלָה, שיד הגויים תקיפה ואם ירגישו שאנו  
 53 ננעלים מלשאת ולתת עמהם יש חשש שיפגעו בנו, אִין אִסוּר לְשַׂאת  
 54 ולתת עמהם אֲלָא בְּיוֹם אִדָּם בלבד, ולא בימים שלפניו. תַּנְא קַמָּא  
 55 אִית לִיהַ דְשִׁמוּאֵל – תנא קמא סובר כשמואל, שכיון שסתם דבריו,  
 56 משמע שדיבר בומן שיד ישראל תקיפה, אבל לא כשיד עובדי

11 ישראל בסיני, מי יתן והיה ללבכם זה להם ליראה אותי כל הימים/

12 וגו', הרי שישאל הרי יראי ה', ולא היו ראויים לחטא העגל, אלא

13 שסייב כן הקב"ה כדי ליתן פתחון פה לבעל תשובה.

14 והיינו דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי, לא דוד היה

15 ראוי לאותו מעשה של בת שבע, ולא ישראל היו ראויין לאותו

16 מעשה של העגל. לא דוד ראוי לאותו מעשה, דכתיב (תהלים קט כב)

17 'לפי חלל בקרבי', כלומר, יצר הרע הרגו בקרבי, ואין לו כח לשלוט

18 בקרבי, ולא ישראל ראויין לאותו מעשה, דכתיב (דברים ה כו) 'מי יתן

19 והיה ללבכם זה להם ליראה אותי כל הימים', שהיו אז יראי ה'. אלא

20 למה עשו מעשים אלו,

1 ואמר רבי יהושע בן לוי, כל מצות שישראל עושים בעולם הזה,

2 פאות ומורפות - ומכותן אותם לעובדי כוכבים לעולם תבא על

3 פניהם, שנאמר (דברים יו) 'ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם

4 וכינתכם לעיני העמים', והנה 'נגד העמים' לא נאמר בפסוק, אלא

5 'לעיני העמים', ודבר זה מלמד שהמצוות פאות ומורפות לעובדי

6 כוכבים על פניהם לעולם תבא.

7 ואמר רבי יהושע בן לוי, לא עשו ישראל את העגל במדבר, אלא

8 ליתן פתחון פה לבעלי תשובה, לומר שכשם שישאל חטאו וכפרו

9 בהקב"ה ונתקבלה תשובתם, כך גם תשובת בעלי תשובה התקבל,

10 ולכן סייב הקב"ה שיחטאו ישראל בעגל, שנאמר (דברים ה כו) לגבי בני

המשך ביאור למס' עבודה זרה ליום שבת קודש עמ' ב

41 רבי יהושע חולק ואומר, תחילה יתפלל שמונה עשרה, ואחר כך

42 ישאל צרכיו, אבל לא ישאל צרכיו לפני תפילתו או באמצע

43 תפילתו, שנאמר (תהלים קמב א) 'אשפך לפני שיתי, צרתי לפני

44 אניד', כלומר, תחילה אתפלל לפני תפילתי, ורק אחר כך אשאל

45 ואבקש ממנו על צרתי.

46 הגמרא מפסיקה באמצע דברי הברייתא, כדי לבאר את דברי רבי

47 אליעזר ורבי יהושע. מקשה הגמרא: ורבי אליעזר נמי, הכתיב

48 - והרי כתוב 'אשפוך לפני שיתי צרתי לפני אניד', ומשמע

49 שתחילה יתפלל ואחר כך ישאל צרכיו. מתרצת הגמרא: לרבי

50 אליעזר, הכי קאמר הפסוק, מתי אשפוך לפני שיתי - תפילתי,

51 בזמן שכבר קודם לכן צרתי לפני אניד. מקשה הגמרא: ורבי

52 יהושע נמי, הכתיב 'תפלה לפני כי יעמף ולפני ה' ישפך שיהו',

53 ומשמע ששאלת צרכיו קודמת לתפילת שמונה עשרה. מתרצת

54 הגמרא: לרבי יהושע, הכי קאמר, אימתי תפלה - ושאלת צרכיו

55 לפני, בזמן שכבר קודם לכן לפני ה' ישפוך שיהו.

56 חזרת ומקשה הגמרא על שניהם: מפדי - הרי קראי לא כמר דייקי

57 ולא כמר דייקי - מלשון הפסוקים אי אפשר לדייק לא כדברי זה

58 ולא כדברי זה, שהרי כל פסוק אפשר להסבירו בשני אופנים, או

59 שהתפילה היא הקודמת או ששאלת צרכיו היא הקודמת, ועל כרחך

60 אין מחלוקתם של רבי אליעזר ורבי יהושע תלויה בפירוש הפסוקים

61 כאן, אלא בטעם אחר, אם כן פמאי קמפלגי - במה נחלקו.

62 מתרצת הגמרא: רבי אליעזר ורבי יהושע נחלקו פדרישי - בענין

63 דרשותיה של רבי שמלאי, דדרישי רבי שמלאי לגבי סדר הברכות

64 בשמונה עשרה. לעולם יסדר אדם שבהו של מקום - יקבע תמיד

65 בראש סדר ברכות שמונה עשרה את הברכות העוסקות בשבחו של

66 מקום, שהן ברכת אבות, גבורות וקדושת השם, ואחר כך יתפלל את

67 שאר הברכות, שיש בהן תפילה כללית על צרכי הציבור, שהן

68 מברכת חונן הדעת עד ברכת שומע תפילה. ומביא רבי שמלאי ראייה

69 לדבריו, מנלן - מהיכן למדנו דין זה, ממשנה רבינו, דכתיב בתפילת

70 משה רבינו שיכנס לארץ ישראל (דברים כג-כד) 'אנתחנן אל ה' בעת

71 ההוא לאמר, ה' אלהים אתה החללות לתראות את עבדך וגו' את

72 גדלך ואת דרך החזקה אשר מי אל בשמים ובארץ אשר עשה

73 כמעשיך וכגבורתך, שכל אלו שבחי הקדוש ברוך הוא, וכתבי

74 בתרייה - ורק אחר כך כתובה בקשתו של משה 'אעברה נא וארא

75 את הארץ הטובה אשר בעבר הירדן הקר הטוב הזה והלבנן' (שם ג

76 כה), הרי שתחילה סידר משה רבינו שבחו של הקדוש ברוך הוא, ורק

77 אחר כך שאל צרכיו, וממנו נלמד לסדר את תפילת שמונה עשרה

78 בצורה כזו. ונחלקו רבי יהושע ורבי אליעזר האם נלמד מכאן גם לגבי

79 בקשת צרכיו הפרטיים של כל אדם,

1 בסוף צמיחתו כשכבר יש בתוכו זרע, ואוכל את הזרע, ובין כשליקטו

2 בתחילת צמיחתו כשהוא עדיין זרע - עלים ירוקים, ובין כשליקטו

3 באמצע צמיחתו בעת שהוא זרע - גבעולים, מפני שהדרך לאוכלו

4 בכל האופנים הללו, וכולם נחשבים גמר פרי לחייבו במעשר. אמרו

5 לו חכמים, נשתקע הדבר ולא נאמר, כלומר אין מי שסובר כך

6 וטעות היא בידך, לפי שעיקר זריעת השבת היא לצורך זרעיו, ואם

7 נלקט כשהוא ירק או זרעו אינו חייב במעשר.

8 מקשה הגמרא: והאיכא רבי אליעזר דקאי בנותיה - והרי רבי

9 אליעזר סובר אף הוא כנחום המדי בענין זה, דתנן במשנה (מעשרות

10 פ"ד מ"ה), רבי אליעזר אומר, השבת מתעשרת כשהיא זרע, וזרק,

11 וזרין. מתרצת הגמרא: התם, במשנה, מדבר רבי אליעזר בדגונותיה

12 - בשבת הגדלה בגינות, שזרעים אותה בין לצורך זרע ובין לצורך

13 ירק וזרין, אבל נחום המדי דובר על כל מיני השבת, בין זו הגדלה

14 בגינות ובין זו הגדלה בשדות, ועל הגדלה בשדות אמרו שנשתקע

15 הדבר ולא נאמר, כי אינה נזרעת אלא לצורך זרעיה.

16 אמר ליה רב אחא בר מניומי לאביו, נברא רבה אתא מאתריין -

17 נחום המדי שהוא אדם גדול בתורה הגיע לבלב ממקומי, כלומר

18 מארץ מדי שממנה באתי גם אני, וכל מילתא דאמר - כל דבר

19 הלכה שאמר, דחאוהו חכמים ואמרי ליה 'נשתקע הדבר ולא

20 נאמר'. אמר לו אביו, לא בכל מקום דחו את דבריו, אלא איכא תדא

21 דעברין בנותיה - יש הלכה אחת שאמר נחום המדי ונפסקה הלכה

22 כמותו, דתנאי בברייתא בענין ההוספות שמוטר להוסיף בתפילה,

23 נחום המדי אומר, שואל אדם צרכיו - רשאי להאריך ולבקש על

24 ענייניו הפרטיים בברכת 'שומע תפלה' שבתפילת שמונה עשרה,

25 ונפסקה הלכה כמותו.

26 אמר לו רב אחא בר מניומי, פר מינה דתהיא - חוץ מאותה הלכה,

27 כלומר אין לך להביא ראייה ממה שפסקו כמותו בהלכה זו, משום

28 דתליא פאשלי רבירבי - שהלכה זו תלויה בחבלים גדולים וחזקים

29 שקשה לנתקם, כלומר הטעם שנתקבלה הלכה זו הוא מפני שאמרה

30 חכמים גדולים אחרים, דתנאי בברייתא, רבי אליעזר אומר, תחילה

31 שואל אדם צרכיו - מבקש על ענייניו הפרטיים, ואחר כך יתפלל

32 שמונה עשרה, אבל לא יתפלל שמונה עשרה תחילה ואחר כך ישאל

33 צרכיו, וכן לא ישאל צרכיו באמצע תפילת שמונה עשרה, שנאמר

34 (תהלים קכ א) 'תפלה לפני כי יעמף, ולפני ה' ישפך שיהו',

35 ולשון 'עטיפה' המוזכרת בפסוק היינו שיתעלה האדם מגודל צרתו

36 ודאגת לבו, ואין פירושה של 'שיחה' המוזכרת בפסוק 'תפלה',

37 שנאמר ביצחק אבינו בשעה שתיקן את תפילת המנחה (בראשית כד לו)

38 'ויצא יצחק לשוח בשדה, ולמדים מהפסוק שתחילה ישאל האדם

39 צרכיו על צרותיו ודאגותיו, ורק אחר כך לפני ה' ישפוך שיהו, שזו

40 תפילה.